

Til Kunnskapsdepartementet
v. Forsknings- og høyere utdanningsministeren

Deres ref.
22/5025-

Dato: 31.08.2023

Innspill til arbeidet med stortingsmelding om forskningssystemet

Handelshøyskolen BI takker for invitasjonen til å komme med innspill til arbeidet med Regjeringens stortingsmelding om forskningssystemet. En av styrkene det norske forskningssystemet har er den høye kompetansen som forskere i UH-sektoren og forskningsinstituttene mottar fra bl.a. ansatte i Norges forskningsråd (NFR). Inkluderer man også den finansielle støtten til å involvere seg i Horisont Europa har norske forskere et godt grunnlag for å lykkes. Likevel er det forbedringspotensial for å sikre at forskningstalenter forblir i Norge som bør være et attraktivt land å være forsker i, i større grad enn det er i dag. Samtidig bør vi fortsatt ha fokus på å levere forskning på høyt internasjonalt nivå. For å lykkes med dette oppdraget må vi ha gode arbeidsvilkår for forskere. Norge bør ha et forskningssystem som fremmer attraktive og bærekraftige karriereveier for våre forskningstalenter.

• Hva er Forskningsrådets viktigste merverdi i det norske forskningssystemet?

Forskningsrådets viktigste merverdi er å fremme banebrytende, grunnleggende forskning, tilrettelegge for internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid, i tillegg til å være en viktig bidragsyter for unge forskere som ønsker å ha en karriere innen akademia. Forskningsrådet skal også støtte forskning som underbygger utvikling av nye næringer og virksomheter. Forskningsrådet har en særskilt rolle for å sikre forutsigbare finansieringsvilkår for kontinuerlig og solid grunnforskning. Forutsigbarheten er spesielt viktig, da norske forskningsmiljøer har langt færre finansieringsmuligheter på nasjonalt og regionalt nivå enn i andre land det er naturlig å sammenligne oss med. Forskningsrådet spiller også en viktig rolle i å sette premisser og nye standarder i sektoren, og har en sentral rolle som tilrettelegger for dialog på tvers av akademia, næringsliv og samfunnet ellers.

• Hvilke funksjoner er det viktig at Forskningsrådet ivaretar i norsk forskning og innovasjon framover?

I tillegg til å være en forutsigbar finansiør av forskning, er en særlig viktig funksjon å ivareta langsiktige finansieringsordninger, som Senter for fremragende forskning (SFF) og Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI). Dette er viktige virkemidler for å gi norske vitenskapsmiljøer anledning til å jobbe langsiktig med ambisiøse mål og nyskapende forskning, også tett opp med næringslivet. Forskningsrådet fortsatt ta ansvar for evalueringer av norske forskningsmiljøer for å sikre at sektoren fortsetter å holde et høyt internasjonalt nivå.

• Forbedringspunkter og bevaringspunkter og begrunn kort hvorfor:

1. Større åpenhet rundt hvordan av vurderingspanelene settes sammen. Søknader innenfor handelshøyskolefag kan fort risikere å havne mellom to paneler i forhold til dagens panelordning. Dette kan føre til vurdering på feil eller manglende vilkår. For eksempel er det vanskelig for forskere innen forbrukerpyskologi å finne et panel som har eksperter som kan vurdere deres søknadene rettfærdig. Dagens ordning er dermed med på å skape skepsis i fagmiljøer som opplever å ikke få sine søknader vurdert av relevante fagfeller. Dersom det i forkant var åpenhet rundt kompetanse og forskningsprofil til panelet vil forskerne enklere velge rett panel.

2. Å søke midler fra NFR er en tidkrevende prosess der man årlig får nye maler til CV og prosjektbeskrivelser. For mange forskere er søknadsskriving noe man gjør etter kjernetid. Med hyppig endringer av søknadsmalene til NFR bruker forskere mer tid på å forstå retningslinjene istedenfor å kunne skrive selve søknaden. Dagens projektrapportering ivaretar slik vi ser det den økonomiske kontrollen og som er nødvendig. Digitalisere evalueringssystemene av prosjektsøknadene vil også senke kostandene og tidsbruken for evalueringene. Dette vil igjen bidra til å redusere reisekostnader og klimautslipp.

3. Tydeligere oppfølging av NFRs forpliktelser til The San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA).

• Hvordan kan Forskningsrådet best bidra til et forskningssystem som gir grunnlag for økt fart i omstillingsarbeidet i Norge, både i næringslivet og i samfunnet for øvrig?

Forskningsrådet bør ytterligere styrke forskningsprosjekter som bidrar konkret til utviklingen av fornybar energi og utviklingen av andre industrier som kan erstatte oljeindustrien som grunnlag for norsk økonomi. Videre er det viktig å sikre at prosjektmidler fordeles jevnt over hele teknologimodenhets-skalaen (TRL). For både å nå dagens og morgendagens utfordringer er det behov for banebrytende grunnforskning, tverrfaglige forskningsprosjekter samt forskning innen samfunnsutfordringene. Prosjektmidler for næringslivet kan gjøres mer tilgjengelig enn dagens

ordning, da næringslivet har høyere deltakelseskrav etter dagens retningslinjer enn aktører i UH-sektoren. Dagens krav rundt prosjektperioden bør også vurderes.

- **Hvordan kan Forskningsrådet best påvirke samvirket mellom aktørene i forskningssystemet og resten av samfunnet slik at forskningen bidrar til å møte tverrsektorielle utfordringer? Er det behov for å styrke samspillet?**

Forskningsrådet må fortsatt være en møteplass der samfunnsaktører diskuterer samfunnsutfordringer, og også kan skape mulige prosjektsamarbeid. Under pandemien tilrettela Forskningsrådet for en samling for forskere som hadde mottatt midler fra en Covid-19 [hasteutlysning](#). Dette var en glimrende mulighet for beslutningstakerne og forskere å komme sammen.

- **Hvordan virker forskningsrådsfinansiering inn på de forskningsutførende sektorenes ledelse og styring av forskningsvirksomhet (som f.eks. karriereveier, forskerutdanning, egne strategiske forskningssatsinger og infrastruktur)? Er det behov for endringer?**

I økonomiske nedgangstider er man i større grad avhengig av å få dekket stillinger gjennom ekstern finansiering. Finansiering fra Forskningsrådet har stor betydning for forskningsvirksomheten. Endringene for å øke suksessraten til FRIPRO er en god start. Vi ønsker ytterligere forsterkning av FRIPRO unge talenter og andre forskningsmuligheter rettet mot yngre forskere. De fleste stillinger for yngre forskere i dag er midlertidige, og det er få muligheter for å få langvarige eller permanente forskerstillinger i sektoren. Forskningsrådet bør fremme attraktive og bærekraftige karriereveier for yngre forskere dersom Norge skal klare å beholde forskertalenter i landet, og/eller innen academia. Eksempelvis bør Forskningsrådet se på dagens regelverk for finansiering av antall postdoktorperioder og/eller lengde på perioden. Muligheten til å jobbe i flere forskningsprosjekter vil øke karriere mulighetene for forskere særlig i et arbeidsmarked der det er få permanente stillinger. Dette er ikke bare et finansielt problem, men også systemutfordring. Gitt målet om å øke forskningsaktiviteten og ha forskning i verdensklasse som svarer ut samfunnets utfordringer må vi samtidig kunne ta vare på talentene som ønsker å forske. I tillegg til midler til forskningsprosjekt er det også behov for midler for forskere i startgropen av sin karriere som kan dekke kostander til f. eks datainnkjøp, reise eller til å få ferdigstilt publikasjoner.

Norge har enestående infrastruktur i form av databaser innen helse og økonomi og finans. Med mer støtte til å utnytte denne infrastrukturen kan Norge bidra til å løse utfordringer samfunnet står overfor og bli ledende innen fagfeltene. Forskingen som er lagt ned med infrastruktur innen helsefeltet ([Biobank Norway](#)) gir resultater, og samme potensial finnes innen infrastrukturen til økonomi og finans (SSB, Norges Bank, Skatteetaten, Eiendomsregisteret, mm.).

- **Hvordan kan Forskningsrådet mest effektivt bidra til å løfte forskningsområder hvor Norge har særlige fortrinn?**

Støtte forskningen gjennom langsiktige og stabile finansieringsmuligheter. Få norske myndighetene til å støtte opp om forskningsområdene og invitere forskningsmiljøer inn i internasjonale fora så at de kan dele funn og resultater. Støtte forskning innen teknologiutvikling, men også næringsutvikling i form av forskningsdrevet innovasjon.

- **På hvilke områder bør vi ha nasjonale satsninger og når kan vi lene oss mer på EU? Hvordan bør konkurranseutsatt nasjonal og internasjonal finansiering utfylle hverandre?**

Langsiktig støtte gjennom SFF og SFI for å ivareta våre verdensledende forskningsmiljøer er en velfungerende ordning. Dette skaper forutsigbarhet og muligheter for langsiktig forskningsarbeid som er nødvendig for å ivareta gode forskningsmiljøer. Miksen av nasjonale og internasjonale virkemidler slik de er i dag fungerer for grunnleggende forskning. Det er et behov for å gi samme virkemidler for forskningsmiljøer som er mellom grunnleggende og anvendt forskning. På områder hvor Norge ligger etter internasjonalt bør man tilrettelegge for nasjonal finansiering slik at de på sikt kan hevde seg internasjonalt. Der vi allerede er konkurransedyktig kan forskningsmiljøene i større grad konkurrere om midler fra EU. Midler fra forskningsrådet bør supplere de satsningene som kommer via EU, slik at man samlet sett oppnår en portefølje av forskningssatsninger som er tilpasset det norske samfunnet.

- **Hvordan bør Forskningsrådet ivareta vilkår og muligheter for forskerinitiert forskning og mer politisk initiert forskning?**

Uten forskerinitiert forskning (banebrytende forskning), vil man ikke kunne løse fremtidige oppgaver som er politisk initiert eller innovasjonsdrevet forskning hvor problemstillinger er initiert av industrien. Politisk initiert forskning må ha bred støtte, langt utover regjeringsmakt. Den må kunne være både kortsiktig og langsiktig. Det er behov for stabil finansiering og flere muligheter til forskerinitiert forskning og rask reduksjon i finansieringsrammen bør unngås.